

2.–3. října 2025

Problematika poskytování péče ve společnosti násilí: (ne)čekané výzvy a možné cesty k jejich řešení

Lucie Vidovičová

Výzkumný institut práce a sociálních věcí RILSA

MASARYKOVA
UNIVERZITA

GERONTOLOGICKÝ
INSTITUT

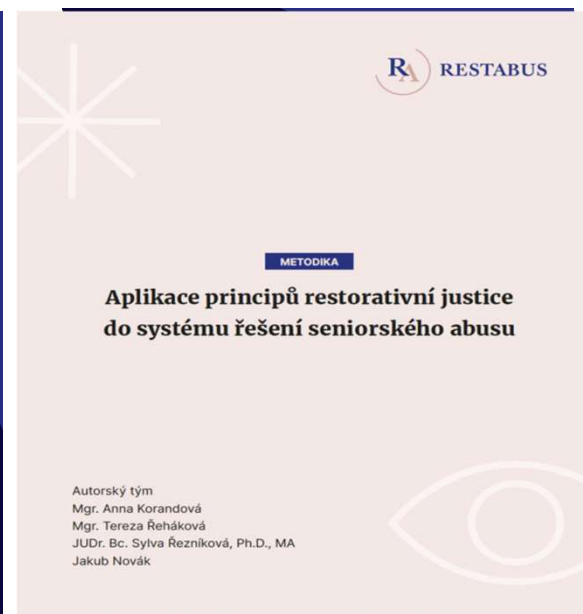
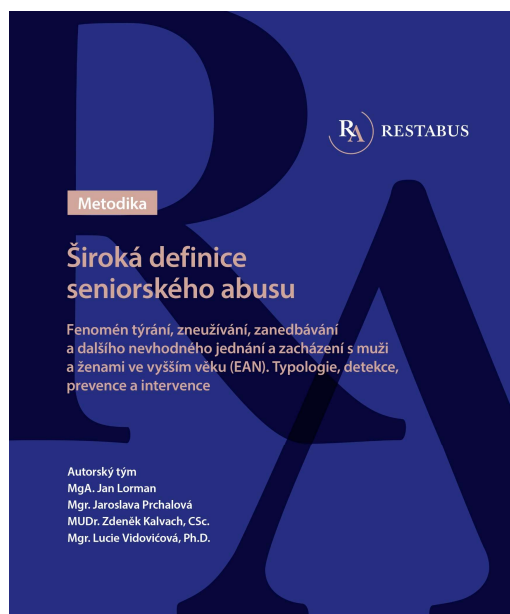
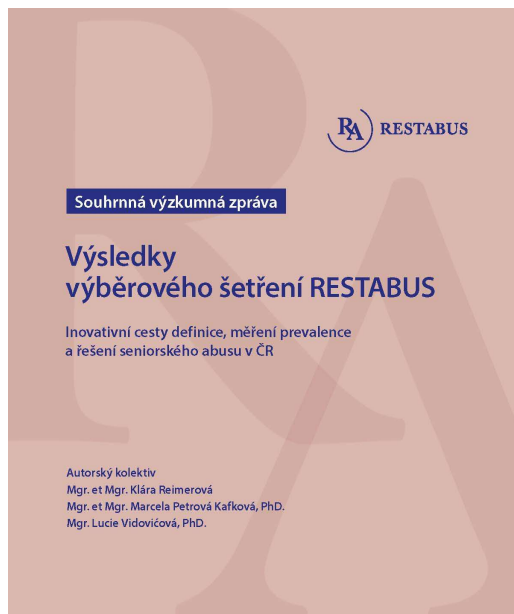
IRJ:

Podpořeno projektem TQ01000510 Fenomén EAN (týrání, zneužívání a špatného zacházení se seniory) v kontextu sociálních služeb v ČR:
Inovace v detekci, prevenci a péči (FEANCI; <https://www.rilsa.cz/projekty/feanci/>), který je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu SIGMA.
Projekt RESTABUS je společným projektem MPSV, FSS MUNI, GI a IRJ. Více o projektu zde: <https://www.fss.muni.cz/vyzkum/resene-projekty/61207> (podpořeno TA ČR TL05000516).

Týrání, zneužívání, zanedbávání seniorů a špatné zacházení s nimi (EAN) je **jednorázové nebo opakované**, záměrné nebo nezáměrné jednání nebo nečinnost vůči člověku **vyššího věku**, typicky ve vztahu **odůvodněně očekávatelné** důvěry, v jehož důsledku došlo ke škodě či újmě fyzické, psychické, sociální, materiální, právní, nebo mravní, případně k jejich kombinaci. Důsledkem tohoto jednání či nečinnosti může být kromě ohrožení majetku, zdraví, života, svobody nebo lidské důstojnosti také **vznik či prohloubení** situační, dočasné nebo celkové zranitelnosti člověka. Výše definované ... může, ale nemusí naplňovat skutkovou podstatu trestného činu. Jeho původci mohou být **jednotlivci, instituce či společenské prostředí**.

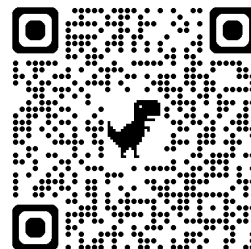
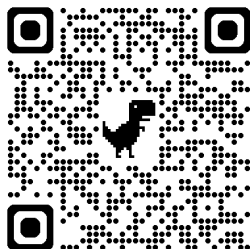
Definice fenoménu EAN RESTABUS přijatá Výborem pro práva starších osob
Rady vlády pro lidská práva 1.6.2022

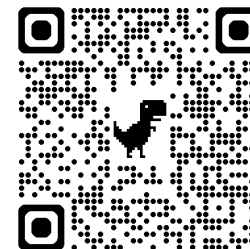
T A Č R MP SV GERONTOLOGICKÝ INSTITUT (IRJ) MASARYKOVA UNIVERZITA

T A Č R MP SV GERONTOLOGICKÝ INSTITUT (IRJ) MASARYKOVA UNIVERZITA

T A Č R MP SV GERONTOLOGICKÝ INSTITUT (IRJ) MASARYKOVA UNIVERZITA

cnikongres.cz

í kongres
R

Oběť =
 respondent má jednu a více zkušeností
 s jakýmkoli typem zanedbávání a zneužívání
 (1) blízké vztahy (2) + veřejné prostory + „šmejdi“ (3) + svědectví (sekundární trauma)

	Prevalence	Ženy	Muži	věk 65-84	věk 85+
Prevalence 1	29 % (N = 769)	28 %	29 %	28 %	38 %
Prevalence 2	39 % (N = 1041)	38 %	40 %	38 %	48 %
Prevalence 3	41 % (N = 1095)	40 %	42 %	40 %	50 %

Projekt: FEANCI

Fenomén EAN (týrání, zneužívání a špatného zacházení se seniory) v kontextu sociálních služeb v ČR: inovace v detekci, prevenci a péči (9/2023 – 09/2026 TQ01000510 TAČR program Sigma)

- zaplnit bílá místa poznání, policy tvorby a praxe na základě vícezdrojového aplikovaného výzkumu dosud neznámého podílu výskytu fenoménu EAN v institucionálním kontextu,
- nabídnout odhad sociální a ekonomické zátěže,
- zanalyzovat ve veřejném prostoru obsažené vlivy, spoludeterminující jeho řešení;
- unikátní test inovativní metody detekce násilí, špatného zacházení a podrývání důstojnosti seniorů a seniorek s využitím kresby,
- vytvořit Metodiku prevence týrání seniorů v kontextu sociálních služeb s cílem podpořit tvorbu koncepčních a strategických dokumentů a opatření... (Akční plán EAN / STRAPS; (ne)legislativní opatření; veřejný obraz EAN)

Metodologické výzvy...

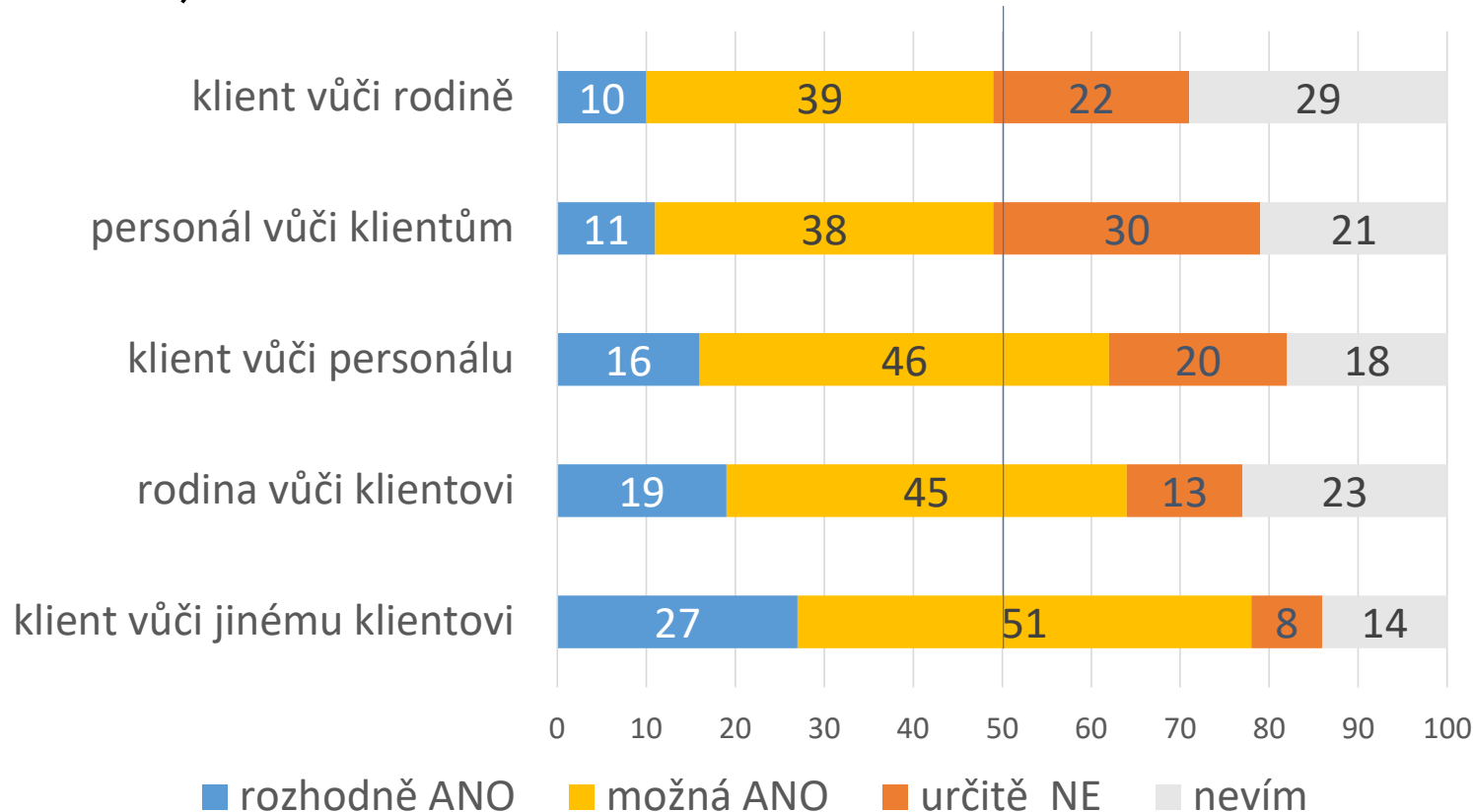

- Úspěch? Rozhodně ano
- Anketa? Ano
- Otevřenost? Upřímnost? Snad
- Podreprezentovanost? Pravděpodobně
- Prevalence? Ne
- Jasné návody? Rozhodně ne

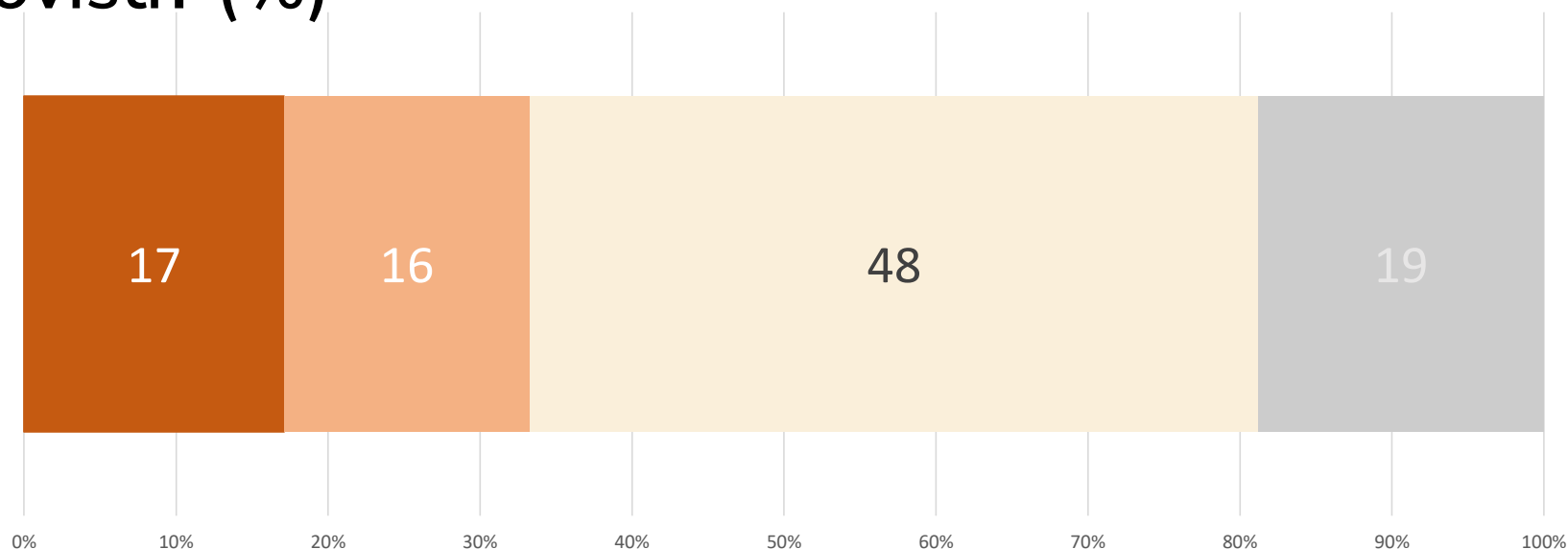
Výzkumný vzorek

- N = 973 (93 % ženy)
- personál domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem
- on-line dotazníkové šetření (adresář MPSV)
- sběr dat 12/2024 - 1/2025
- velikost zařízení – počet klientů
 - do 49: 22 %
 - 50-99: 40 %
 - 100-149: 24 %
 - 150+: 15 %
- typ zařízení
 - DpS i DZR – 49 %
 - DpS – 29 %
 - DZR – 22 %
- zřizovatel
 - kraj – 51 %
 - město – 39 %
 - církev – 6 %
 - soukromé – 3 %
- respondent
 - pracovník/ce přímé péče
 - sociální pracovník/ce
 - vedoucí pracovník/ce
 - zdravotní sestra
 - ředitel/ka

Řekl/a byste, že v DpS a DZR (obecně) NĚKDY dochází k nějakým formám špatného zacházení, násilí, zanedbávání v těchto vztazích:

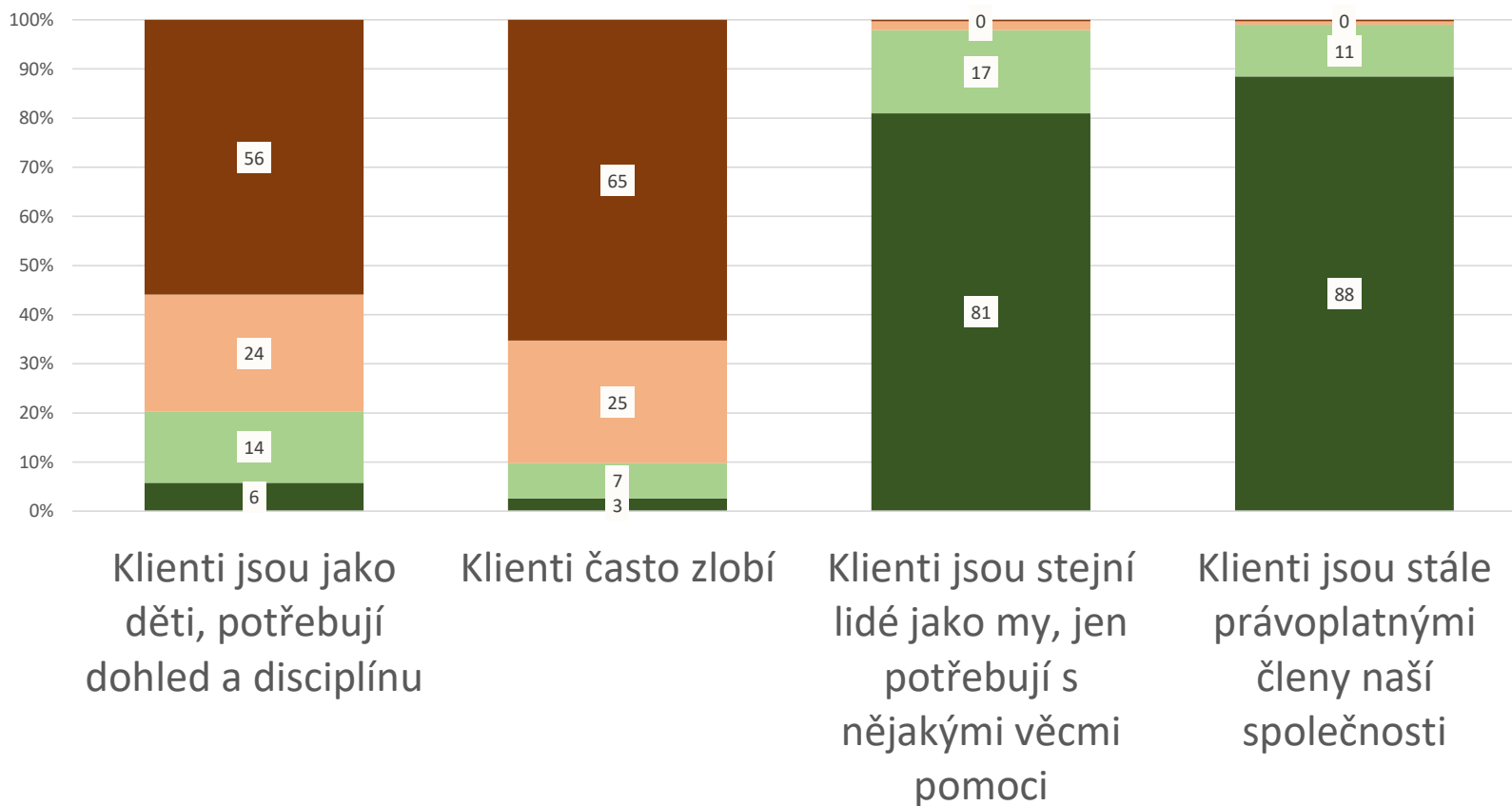

Dějí se některé z těchto věcí i na Vašem současném pracovišti? (%)

- ano, některé z těch věcí se dějí
- asi ano, je to možné, ale nejsem si jistý/á
- určitě ne, myslím si, že takové věci se nedějí
- nevím o tom, nedokážu posoudit

Percepce klientů

rozhodně souhlasím
 spíše souhlasím
 spíše nesouhlasím
 rozhodně nesouhlasím

Jak často se stalo, že Váš kolega/yně udělal následující věc.

A jak často se případně staly přímo Vám? (%)

	KOLEGA		JÁ	
	opak	výjim	opak	výjim
nedostatečně (vlídně) komunikoval/a s klientem	10	46	0,1	15
nesprávné vykonávání ošetrovatelské péče	6	33	0,1	8
nevyměnil/a včas inkontinenční pomůcky	5	41	0,1	10
bránil/a klientovi použít zvonek na přivolání	3	18	0,1	4
nepodal/a klientovi vodu nebo jiný nápoj	3	12	0	2
odmítl pomoc se vstáváním a ukládáním na lůžko	2	19	0	4
odmítl pomoc se vstupem na toaletu a jejím použitím	2	12	0,1	2
odmítl klientovi pomoc s přípravou/konzumací jídla	2	14	0	1
odmítl pomoc s mytím nebo koupáním	0,6	10	0	2
ošetření klienta bylo necitlivé	0,1	3	0,1	3

Jak často se stalo, že Váš kolega/yně udělal následující věc:

A jak často se případně staly přímo Vám? (*Opakovaně + Výjimečně %)

	Kolega	Já
nedostatečně (vlídně) komunikoval/a s klientem	56	15
nevyměnil/a včas inkontinenční pomůcky	46	10
nesprávné vykonávání ošetrovatelské péče	39	8
bránil/a klientovi použít zvonek na přivolání	21	4
odmítl pomoc se vstáváním a ukládáním na lůžko	21	4
odmítl klientovi pomoc s přípravou/konzumací jídla	16	1
nepodal/a klientovi vodu nebo jiný nápoj	15	2
odmítl pomoc se vstupem na toaletu a jejím použitím	14	2
odmítl pomoc s mytím nebo koupáním	11	2
ošetření klienta bylo necitlivé	3	3

Prevalence uvedeného EAN zaměstnancem (%)

Dle uvedeného typu původce násilí

	finanční	emoční a psychický	fyzický	sexuální
jiný klient	42	77	42	27
příbuzný	66	53	10	4
kolega	18	29	8	4
já	4	5	1	0,4

Prevalence EAN od příbuzných (%)

dle pachatele hlášeného zaměstnanci DpS a DZR

		OPAK	VÝJIM
finanční	bez dovolení používal majetek nebo peníze klienta	10	33
	klienta vydíral kvůli penězům nebo majetku	5	30
	nenechal rozhodovat o penězích/ nekoupil věci	17	44
	ukradl klientovi peníze nebo majetek	2	25
emoční a psychický	vyhrožoval klientovi tváří v tvář, že mu fyzicky ublíží	0,1	9
	klienta urážel nebo mu nadával	3	35
	klienta znevažoval nebo opakovaně ignoroval	6	35
	bránil klientovi ve styku s dalšími lidmi, na kterých mu záleží	3,3	30
	zničil něco, co klientovi patřilo	0,4	13
fyzický	klienta nějakým způsobem omezoval	0,4	7
	klienta udeřil nebo jinak napadl	0,3	3
	podal záměrně příliš mnoho léků	0,4	3
sexuální	vůči klientovi narážky se sex. podtextem (jí/jemu nepříjemné)		1
	nevhodně klienta odhaloval, vystavil jinému sex. nátlaku		2
	dotýkal se klienta sexuálním způsobem proti jeho vůli	0,1	1
	nutil klienta k sexu	0,1	0,4

Prevalence EAN od jiných klientů (%)

dle pachatele hlášeného zaměstnanci DpS a DZR

		OPAK	VÝJIM
finanční	bez dovolení používal majetek nebo peníze klienta	7	30
	klienta vydíral kvůli penězům nebo majetku	0,8	8
	nenechal rozhodovat o penězích/ nekoupil věci	0,8	7
	ukradl klientovi peníze nebo majetek	2	19
emoční a psychický	vyhrožoval klientovi tváří v tvář, že mu fyzicky ublíží	4	37
	klienta urážel nebo mu nadával	15	58
	klienta znevažoval nebo opakovaně ignoroval	10	47
	bránil klientovi ve styku s dalšími lidmi, na kterých mu záleží	0,5	11
	zničil něco, co klientovi patřilo	3	38
fyzický	klienta nějakým způsobem omezoval	2	22
	klienta udeřil nebo jinak napadl	2	28
	podal záměrně příliš mnoho léků		0,3
sexuální	vůči klientovi narážky se sex. podtextem /jemu nepříjemné)	2	24
	nevhodně klienta odhaloval, vystavil jinému sex. nátlaku	0,4	5
	dotýkal se klienta sexuálním způsobem proti jeho vůli	0,9	9
	nutil klienta k sexu	0,1	3

Prevalence EAN od kolegů/yň (%)

dle pachatele hlášeného zaměstnanci DpS a DZR

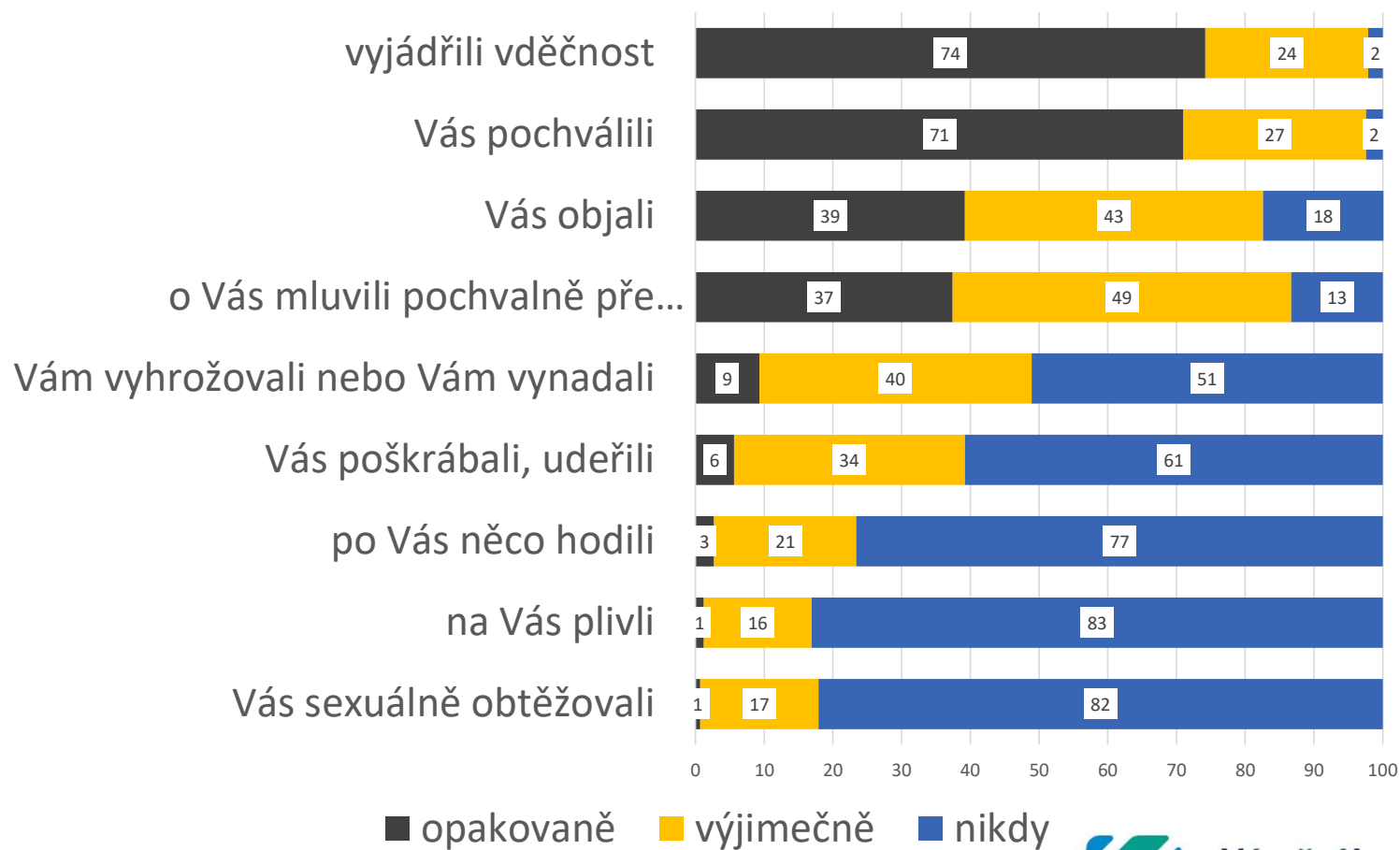
		OPAK	VÝJIM
finanční	bez dovolení používal majetek nebo peníze klienta	0,4	5
	klienta vydíral kvůli penězům nebo majetku		0,3
	nenechal rozhodovat o penězích/ nekoupil věci	1	12
	ukradl klientovi peníze nebo majetek	0,2	5
emoční a psychický	vyhrožoval klientovi tváří v tvář, že mu fyzicky ublíží	0,2	2
	klienta urážel nebo mu nadával	1	17
	klienta znevažoval nebo opakovaně ignoroval	2	23
	bránil klientovi ve styku s dalšími lidmi, na kterých mu záleží	0,1	2
	zničil něco, co klientovi patřilo	0,3	11
fyzický	klienta nějakým způsobem omezoval	0,5	5
	klienta udeřil nebo jinak napadl		2
	podal záměrně příliš mnoho léků	0,1	2
sexuální	vůči klientovi narážky se sex. podtextem /jemu nepříjemné)	0,1	1
	nevhodně klienta odhaloval, vystavil jinému sex. nátlaku		3
	dotýkal se klienta sexuálním způsobem proti jeho vůli		0,4
	nutil klienta k sexu		0,1

Prevalence EAN JÁ (respondent/ka) (%)

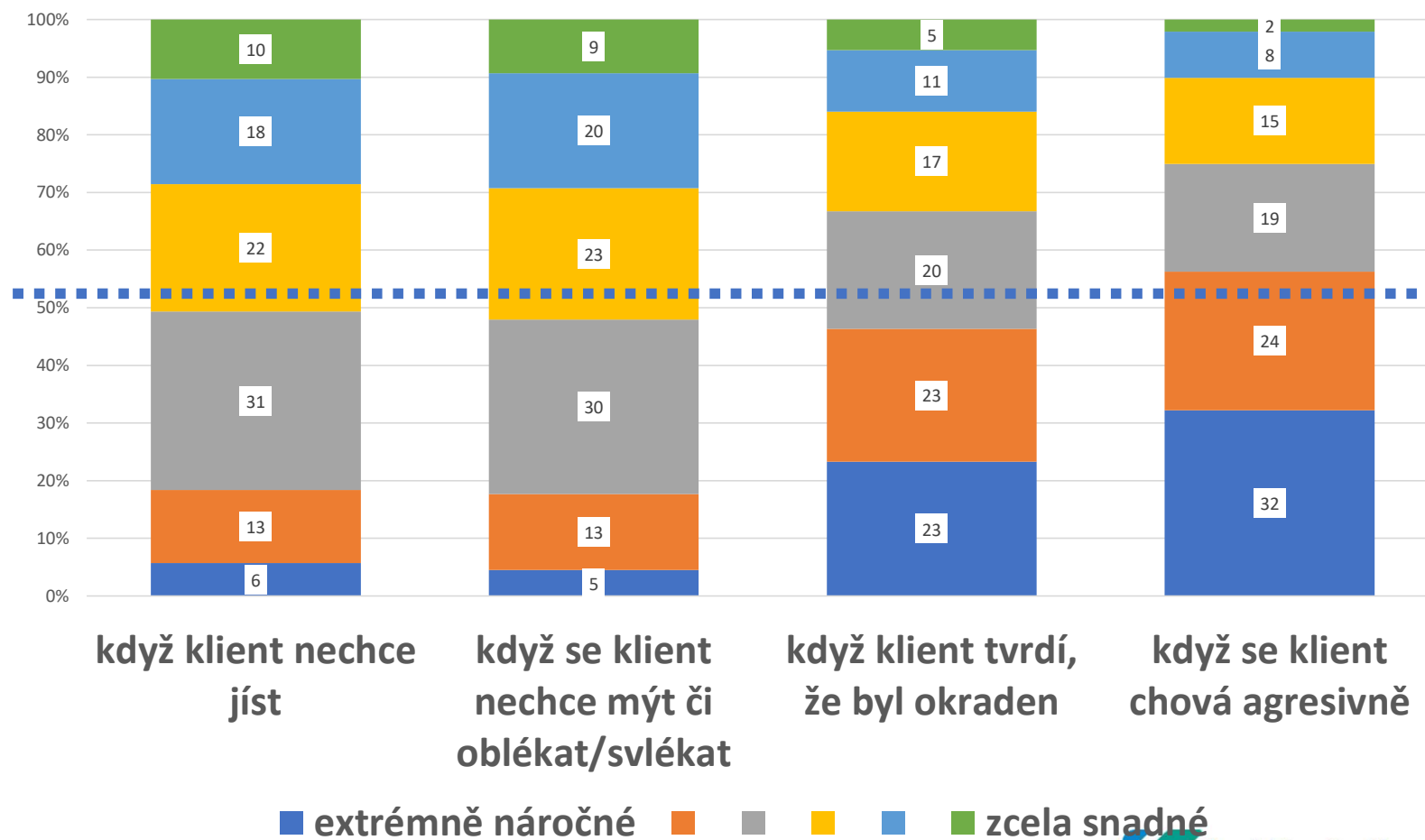
dle pachatele hlášeného zaměstnanci DpS a DZR

		OPAK	VÝJIM
finanční	bez dovolení používal majetek nebo peníze klienta		0,5
	klienta vydíral kvůli penězům nebo majetku		0,1
	nenechal rozhodovat o penězích/ nekoupil věci	0,7	3
	ukradl klientovi peníze nebo majetek		0,1
emoční a psychický	vyhrožoval klientovi tváří v tvář, že mu fyzicky ublíží		0,1
	klienta urážel nebo mu nadával		0,8
	klienta znevažoval nebo opakovaně ignoroval		5
	bránil klientovi ve styku s dalšími lidmi, na kterých mu záleží	0,1	0,5
	zničil něco, co klientovi patřilo		3
fyzický	klienta nějakým způsobem omezoval		1
	klienta udeřil nebo jinak napadl		0,2
	podal záměrně příliš mnoho léků		0,3
sexuální	vůči klientovi narážky se sex. podtextem /jemu nepříjemné)		
	nevhodně klienta odhaloval, vystavil jinému sex. nátlaku		0,3
	dotýkal se klienta sexuálním způsobem proti jeho vůli		0,2
	nutil klienta k sexu		

Jak často Vám klienti ...? (%)

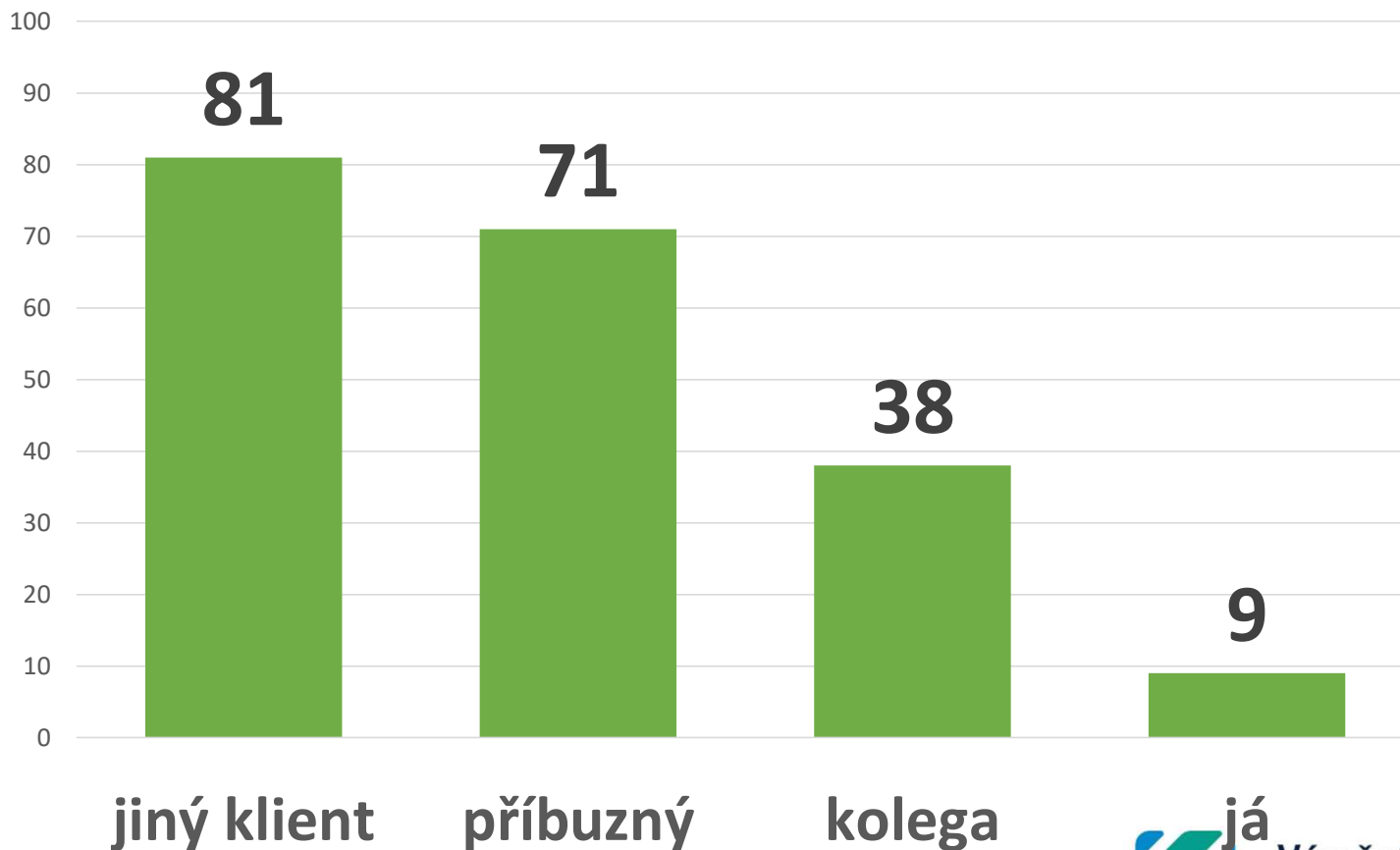

Jak je pro Vás obtížné zvládat tyto situace?

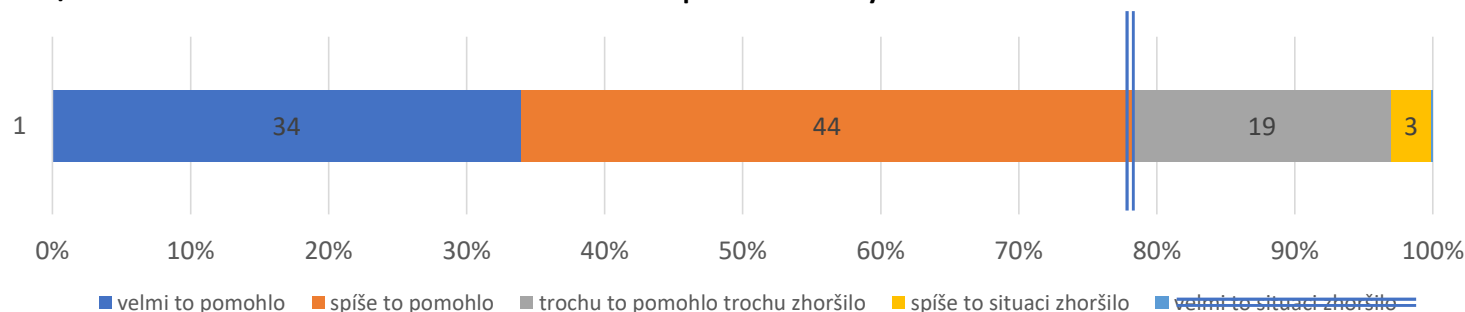
Celková prevalence hlášení EAN (%)

dle pachatele označeného zaměstnanci DpS a DZR

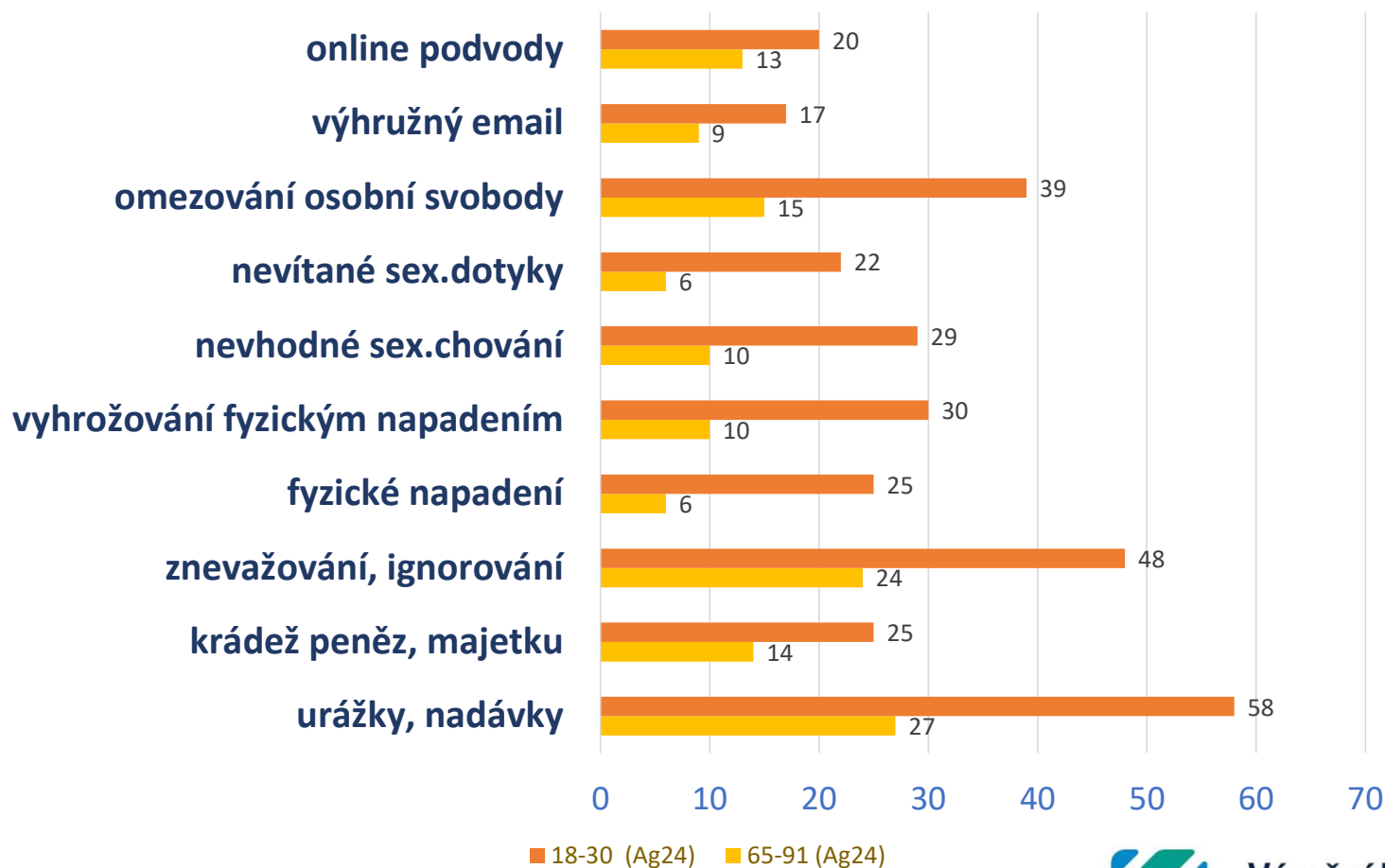
Incident oznámilo 72 % zaměstnanců

- Oznámení / mluvení o incidentu mělo v 78 % pozitivní výsledek:

- ...ale **22 % nejednoznačný nebo negativní dopad** (ochrana oznamovatelů)
- Důvody neoznámení – myslel/a jsem si, že...
 - Incident je příliš banální – 57 %
 - Nikdo nebude schopen se situací něco udělat – 30 %**
 - Bál(a) jsem se pomsty – 21 %**

Násilí – generačně sdílená zkušenost

Ministerská deklarace UNECE Řím (2022)

I – Podpora aktivního a zdravého stárnutí po celý život

II – Zajištění přístupu k dlouhodobé péči a podpoře pro pečovatele a rodiny

III – Začlenění problematiky stárnutí do všech oblastí života s cílem prosazovat společnost pro všechny věkové skupiny

2022 ROME MINISTERIAL DECLARATION

"A Sustainable World for All Ages:

Joining Forces for Solidarity and Equal Opportunities Throughout Life"

1. We, the representatives of the member States of the United Nations Economic Commission for Europe (UNECE), gathered at the fifth Ministerial Conference on Ageing from 16 to 17 June 2022 in Rome, Italy, reaffirm our commitment made in the Berlin Ministerial Declaration (2002), and subsequently confirmed by the León (2007), Vienna (2012), and Lisbon (2017) Ministerial Declarations to fulfil the UNECE Regional Implementation Strategy (RIS) of the Madrid International Plan of Action on Ageing, 2002 (MIPAA), and to ensure older persons' full enjoyment of all human rights, indivisible and inherent to all human beings, regardless of age.

2. We celebrate significant longevity gains in the UNECE region over the last decades thanks to medical progress, better living and working conditions, increased welfare, and advances in public health. This enables older persons to stay healthy and active longer and to be more involved in their communities, giving our societies increased the economy, society and givers, and as sources of

st-growing segment of the ware of and respond to the elated over the life course, i group, but diverse in their

Inting RIS/MIPAA over the ntial of older persons, and ensuring ageing with

www.vyrocnikongres.cz

Výroční kongres
APSS ČR

MASARYKOVA
UNIVERZITA

GERONTOLOGICKÝ
INSTITUT

IRJ:

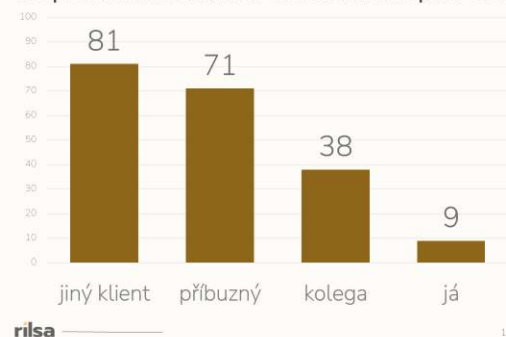
FEANCI

Podpořeno projektem TQ01000510 Fenomén EAN (týrání, zneužívání a špatného zacházení se seniory) v kontextu sociálních služeb v ČR: inovace v detekci, prevenci a péči (FEANCI; <https://www.rilsa.cz/projekty/feanci/>), který je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu SIGMA. Projekt RESTABUS je společným projektem MPSV, FSS MUNI, GI a IRJ. Více o projektu zde: <https://www.fss.muni.cz/vyzkum/resene-projekty/61207> (podpořeno TA ČR TL05000516).

RESTABUS

Celková prevalence EAN (%)
dle pachatele hlášeného zaměstnanci DpS a DZR

Výzkumný institut práce a sociálních věcí, v. v. i.
Research Institute for Labour and Social Affairs

Lucie.Vidovicova@rilsa.cz, T: 602 515 886
www.rilsa.cz/projekty/feanci/

www.vyrocnikongres.cz

Výroční kongres
APSS ČR

